

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Թիբեթական :

Եւս համառօտ քերթութիւնը յօրինած է Վսափիէ տը Սէսդըրը գաղ-
ղիացին : Բանտարկեալ մը , որ ամուսին ու երկու որդիք ունէր , իրեն պատմած
ըլլալով՝ թէ օր մը Սիպերիա իր բանտին մէջ թիթեռնիկ մը մտած էր , բա-
նաստեղծին աշխոյժը վառուեցաւ ու հետեւեալ սրտաշարժ տողերը գրեց : Վսա-
փիէ ծնած է 'ի Շամպերի 1763 տարւոյն , և մեռաւ 'ի Բեդրպուրկ 1852^ն յու-
նիսի 12^ն : Իր գլխաւոր գրուածքներն են , Ճանապարհորդութիւն շուրջ զսէնէկա-
իմով , Գիշերային արշաւան , շուրջ զսէնէկա-իմով , Բորոպի Առաքա բաղաթի , Բանաբ-
գիւրն կովչասո , Օբիորդի Սիպերիայի . ասոնք բնական ու ախորժեղի ոճով մը
գրուած են , և մատենագրին քաղցր ու սիրելի բնաւորութիւնը կը յայտնեն :

Եթերական դաշտին դու բնակ , թիթեռն երփին եւ սիրունակ ,
Ի միջնաբերդ այսր ահարկու մուտըս քեզ իբր եղեւ գտանել ,
Ուր ընդ մըթին մահարձանս աղօտ նըշոյլ տուրնջենային
Թափ ընդ արգելս անցեալ հազիւ ծագէ ի բանտ այսր անմարդի :

Իցէ թէ տուաւ քեզ սիրտ ի բնէ զգայուն առ սէր բարեկամի .
Շարժեալ թերեւս ի գըթոյ գաս դու սփոփել զոր կրեմս ըզվիշտ .
Ո՛հ , ի տեսիլ քոյին վայրիկ մի գէթ աղէտք իմ ամոքին ,
Դու վերըստին արծարծանես ըզյոյս ի սիրտ իմ առկայծեալ :

Համագոյից զարդ շքեղ , ըզգեղ նորին եկ նըկարել .
Ըգատութեան աւետաբեր , խօսեաց զաղբերց ինձ եւ զըճաց ,
Բզկարկաջուն խօսեաց զուղխից , ըզգալարեաց եւ ըզճաղկանց .
Յուշ ինձ զանտառս ան զովացիկս եւ զհողմաշարժ ոստոց շըրջին :

Տեսեր դու զվարդ փըթթեալ կարմիր , եւ զսիրատարի համբոյր ծիծուան .
Բզգարնայնոյն բեր ինձ զըրոյց եւ զնըշուլից արուսեկին .
Սինչ դու 'նդ մայրիս անցանէիր , ասա ինձ օն , ով թիթեռնիկ ,
Երգէր սոխակըն քաղցրաձայն բունեալ ի խորս անդ անտառին :

Օ աղջամըղջին որմովք բանտիս ընդ վայր ծաղկունըս դու խընդրես .
Օ անձնիւր աղէտս անդանօր մէն 'ի գերեաց կենդանագրէ :
Օ ուրկ ի յարփուոյն ու ի զեփիւռից շընչմանց ի վայրս ըստօրերկրեայ
Դու զշըղթայիւք աստ փարեսցիս եւ հեծութիւնս եւեթ լուիցես :

Եւ ի տըխուր բանտէս , թըռնիկըդ մարգածին թեթեւաթուիչ .
Սինչ չեւ անցեալ ամարայնոյ փութա զկենցաղդ ըմբոխնել սուղ :
Խոյս ի վայրաց աստի տուր , ուր քան ըզմահ դառն է կեալ .
Խսկ դու թռանիս այլուր ազատ , երկինք անեզր են քեզ սահման :

Թերեւս երբեմն ի յեղյեղուկ քոց հաճոյից վարեալ ի դաշտ ,
Որդեակս երկուս ծանրաթախիծ մարբն իւրեանց անդ տեսցես ի ճեմ .
Սլացիր առ նա եւ գողջիր , զի սիրելին իւր դեռ շընչէ
Հառաչելով ի տես նորին . այլ դու , աւաղ , համը ես ու անխօս :

Փայլեցո զթեւըս քո գունեղս յաջ որդեկացըս սիրայնոց ,
Եւ ի զբօսանս անմեղ խաղուց նոցին ածեալ թեւս ըզնորօք ,
Տետամրտիցըն կարծեցո ահահասեալ ունել ըզքեզ ,
Եւ ծաղիկ ի ծաղիկ ձրգեա ըզհետ քո ըզնոսին :

Ընչուչտ եւ մայր նոցին տըրտում ի գնին խաղուցն ածեալ գայցէ .
Թուիր զըւարթ զառաջեալ , դարձո ըզգնացս այսր ըզնոցին :
Տիքիս բանտարկելոյ դոքա մընան ինձ յոյս յետին .
Պուծ ի դահիճս իմ թերեւս արկեցն դոքա գողտր արտասուք :

Վիրկս հարսինն հաւատարմի արկեցէ փեսայն իւր խանդակաթ .
Խորտակեսցին նիզք առաջի նորա բացցին դրունք պըղընձիք : . . .
Եւ , ո՛հ , ի ձայն շըղթայիցըս փարատին ցնորք խաբուսիկք .
Թաւանի , աւանդ , թիթեռնիկն ընդ օդս եղեալ աներեւոյթ :

ՔՍԱՎԻՆՆԵ ՏԸ ՄԷՍԻՐԸ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գտնակիտն գաղղիացի ողբերգակիր :

Բրոսբէր լալիոյ տը Վաւալիւնն
ծնաւ Վաղղիոյ Տիժոն քաղաքը 1674
տարւոյն փետրուարի 13^{էն} միջակ աս-
տիճանի ծնողքէ մը : Եւ քաղաքին յի-
սուսեանց դպրոցին մէջ ուսմունք սոր-
վեցաւ . ետքը օրէնագիտութիւն ուսա-
նելով 'ի Պըզանսոն , փաստաբանու-
թիւն սկսաւ ընել . և որպէս զի աւելի
վարժի այս արուեստիս մէջ , հայրը
զինքը Բրիէօր անունով մէկու մը քով
դրաւ Բարիզ : Եւ մտացի անձը տես-
նելով որ Վաւալիւնն թատերգական
բանաստեղծութեան յարմարութիւն
կը ցուցնէր , առաջարկեց իրեն որ ողբ-
երգութիւն մը շինէ : Իսկ Վաւալիւնն ,
որ թէպէտ քանի մը կարճ քերթու-
թիւններ յօրինէր էր , բայց համար-
մունք մը չունէր անոնց վրայ , սկզբան
յանձն չառաւ այս առաջարկութիւնը .
բայց վերջապէս համոզուելով , Բրու-
տոսի որդւոց մահը ընտրեց իրեն նիւթ :

Ողբերգութիւնը լմնցնելէն ետքը ,
երբոր ներկայացուց զայն դերասաննե-
րուն , անոնք չընդունեցան ու արժա-
նաւոր չեպեցին : Եւ նախատինքին
վրայ սաստիկ զայրացած՝ զնաց դառն

կերպով գանգատեցաւ Բրիէօրի , ո-
երգուընցաւ որ մէյ մ' ալ իր կենաց
մէջ ոտանաւոր չգրէ : Բրիէօր նախ և
առաջ իր բարկութիւնը ինջեցուց . յե-
տոյ անգգաւի կերպով Վաւալիւննի ե-
ռանդը վառելով , որ արդէն ներքի
գրգիռ մը կը զգար յինքեան թատեր
գական քերթութեան ետեւէ ըլլալու
ուրիշ ողբերգութեան մը ձեռք զարնե-
լու մղեց զինքը : Եւ ինչեց Վաւալիւնն
զիպօնէս , որ առաջին անգամ հանդի-
սացաւ 1703^{էն} դեկտեմբերի 29^{էն} , և
բաւականապէս ախորժելի եղաւ ժողո-
վըրդեան : Սակայն վերջին հանդէսի
չհաւնեցան . Վաւալիւնն անոր տե-
ուրիշ մը շինեց , և դերասանք սկսաւ
անկիայ ձեւացնել , և բոլոր այս գործ-
ղութիւնը հինգ օրուան մէջ եղաւ :

Խրախոյս առնելով այս առաջին յա-
ջողութենէն , 1707^{էն} ձեւացնել տուաւ
զԱրթէոս ողբերգութիւնը : Բրիէօր
որ այն ատեն ծանր հիւանդութեամբ
անկողին ինկած էր , ինքըզինքը տանե-
տուաւ այս ողբերգութեան առաջ
ձեւացմանը . և երբ հանդիսին լմննալէ
ետքը Վաւալիւնն գնաց տեսնելու զԲ-
քը , Բրիէօր գրկեց զանկիայ , ու ըսաւ .
« Վահ սրտով կը մեռնիմ . որովհետեւ
բանաստեղծ ըրի զքեզ , ու ազգին ը-
տիր մարդ մը կը թողում » :

Սակայն հայրը Բրիէօրի պէս գ .